

Repülő kullancsok másznak elő a gatyánkból

Bemutatjuk az erdő legutáltabb állatát, a kullancslegyet, aki mindig gondoskodik arról, hogy ne érezzük magunkat magányosnak túrázás közben.

Címfotó: Adobe Stock (Kiemelt kép)

[Vörös Attila](#)

2025. augusztus 23.

Az elmúlt években megszorodtak a kullancslegyek (*Hippoboscidae*) hazánk erdősegeiben, amit semmi sem bizonyít jobban, mint a túrázók egyre gyakoribb beszámolóai a lecsaphatatlan élősdik zavargásáról.

A kullancsok fizimiskájára hajzó rovarok nem véletlenül kapták a nevüket: madarak és emlősök ektoparazitái, azaz külső élősködői.

A kullancslégy a gazdaállat bőrébe fúrva vért szív, egyes röpképes fajok a megfelelő gazdaállat megtalálásakor még a szárnyaiktól is megszabadulnak, így további életüket a tollzatban vagy a szőrzetben élik le.

A lábaik erősek, kapaszkodásra termettek, testük a lehető legmasszívabb, igen ellenálló. A légycsaládnak hazánkban tíz fajtát írták le eddig, köztük vannak szárnyas, szárny nélküli és csökevényes szárnyal élők is. A kullancslegyeket az alapján nevezték el, hogy mi a gazdaállatuk.

Ló-kullancslégy. Fotó: Captainpixel / Wikipedia

A magyarországi erdőkben leggyakrabban a ló- és a szarvas-kullancsléggel találkozhatunk, de léteznek kutyán, juhon, énekesmadarakon és fecskéken élősködő fajok is.

Közülük a legrémületesebb a 6-9 mm-es testhosszúságú ló-kullancslégy.

Ez elsősorban lovon élősködik, de a szarvasmarhát sem veti meg, és ugyancsak jó neki bármilyen bundás nagyobb emlős állat az erdőben – az emberek iránt is érdeklődik, de végül ritkán esik ránk a választása, inkább csak az őrületbe kergetésünkben éli ki magát.

Az ember karjára leszálló állat a szimpla odacsapástól gyakorlatilag le sem lassul, atombombánál kisebb fegyverrel fölösleges is harcba indulni ellene.

A másik röpképes erdei fajunk a szarvas-kullancslégy. Ez kicsit kisebb az előző fajnál, 5-7 milliméter hosszúra nő meg. Jelenléte olykor tömeges, csak úgy söpörni lehet túra közben az ember ruhájáról őket.

A szarvas-kullancslégy az előző fajnál kevésbé masszív, akár az ujjaink közt is ki tudjuk belőle sodorni a lelket. A szarvas-kullancslégy rosszul, de igen halkán repül, és ha megtalálta a gazdaállatát, akkor eldobja szárnyait, és belefúrja magát a gazda bőrébe. Mivel a teste vékony és rugalmas, komplikált egyben eltávolítani.

Mivel szinte teljesen hangtalanul repül, feltűnés nélkül ágyazhat be magának a hajban, ruhánk rétegei között. Biztos sokakat ért már izgalmas meglepetés a túra utáni esti zuhanyzás során...

Szarvas-kullancslégy. Fotó: Christian Fischer / Wikipedia

A bábból kikelő imágó alkalmas gazdaállatot keres, majd annak szőrzetében vagy tollzatában él. Vérszívással mikrobiális élősködőket is terjeszthetnek, marásuk után több napig tartó fájdalmas, viszkető duzzanat is maradhat.

Szerencsére veszélyes betegséget okozó kórokozók terjesztése nem jellemző, bár volt már rá leírt példa is.

A kullancslegyekről Dr. Keve Gergővel, az Állatorvostudományi Egyetem Parazitológiai és Állattani Tanszékének, illetve a HUN-REN-ÁTE Klímaváltozás: Új Vérszívó Paraziták és Vectorborne Kórokozók Kutatócsoportjának ([honlap](#)) munkatársával beszélgettünk.

TM: A kullancslegyek szubjektív megfigyeléseink szerint az elmúlt években szaporodtak meg, nekem személyesen tíz évvel ezelőtti emlékem nincs is róluk. Jó ez a megézés? Ezek a rovarok is dél felől terjednek, esetleg a melegedő hőmérséklet miatt kedvezőbbek nekik az életfeltételek?

KG: A kullancslegyek (és köztük a kérdéses két faj) régóta tagjai a magyarországi faunának, a múlt században is aktívan foglalkoztak velük hazai kutatók. A kullancslegyek (elsősorban az emlősöket preferáló fajok) elszaporodását megfelelő mennyiségű információ híján nehéz a klímaváltozással konkrét összefüggésbe hozni, de valószínű, hogy a két folyamat összefügg. Annyi biztos, hogy az enyhébb telek miatt jobbak a túlélési esélyei azoknak a vadon élő állatoknak, amelyek a legfontosabb gazdái bizonyos kullancslegyeknek (pl.: szarvas-kullancslégy). Amennyiben több a gazdaállat, több a parazita is, ez egy ismert jelenség például kullancsok esetében.

Egy kicsit más a helyzet azokkal a fajokkal, amelyek madarakon táplálkoznak, mivel a madarak vonulásuk közben különböző parazitákat szállíthatnak, akár Afrikából Európába. [Az idén megjelent cikkünkben](#) egy eddig csak Afrikából ismert faj (*Ornithocona laticornis*) hazai megjelenéséről írtunk. Fontos azonban kiemelni, hogy a nyolcéves mintagyűjtés alatt mindössze egy ilyen példányt találtunk, így messzemenő következtetések itt sem vonhatóak le, illetve, hogy ez a faj csak madarakon táplálkozik.

TM: Az erdőben, túrázás közben a repülő ló- és szarvas-kullancslégygel futunk össze leggyakrabban. Ezek mennyire tekintik gazdaállatnak az embert? Amikor igen, akkor vérszívás történik? Milyen gyakran történnek ilyen esetek?

Igen, validak a tapasztalatok. Elsősorban ez az a két faj az, amivel egy átlagos túrázó találkozni szokott, de főleg a szarvas-kullancslégy. Természetesen más fajok is csípnek embereket, de ezek tekintetében leggyakrabban főleg juhászok, madarászok és/vagy galambászok érintettek. Az ember atípusos gazdája ezeknek a parazitáknak, ami azt jelenti, hogy nem mi vagyunk optimális gazdái. Általánosságban elmondható, hogy a kullancslegyek (*Hippoboscidae* család) vérszívás céljából csípnek, naponta többször is.

Legtöbbször az egészségügyi jelentőségük kimerül a zavaró jelenlétük okozta stresszben.

Nagyon ellenállóak, lapított test és vaskos végtagok jellemzik őket. Néhány faj gazdaspecifikus (Pl.: *Ornithomya biloba* szinte csak a füstifecskén fordul elő), vannak fajok, amelyek csak

madarakon táplálkoznak (sőt, vannak denevérlegyek is, de ezek másik családokba tartoznak: *Streblidae* és *Nycteribiidae*) és vannak azok a generalista fajok, amelyekről a kérdés szól.

Kezdjük a túrázókat kevésbé érintő fajjal: A **ló-kullancslégy** (*Hippobosca equina*) valóban jó repülő, szárnyát nem veszíti el. Elsősorban lóféléken (ló szamár, öszvér) táplálkozik, ritkábban előfordul szarvasmarhán, galambon, de találkoztam már vele bivalyon, kutyán is. Vadon élő állatokon ritkább, mint a következő faj. Emberek körül is gyakran „legyeskedik”, de a csípés ennél ritkább. Mint emberre veszélyes kórokozót, a Q-lázat okozó *Coxiella burnetii* baktériumot terjesztheti. Az erre hajlamos emberekben nagyon ritkán kialakulhat anafilaxiás (alergiás) reakció a csípést követően, de erről minimum egy hazai esetet már feljegyeztek.

Lókullancslégy (*Hippobosca equina*) nőstény. Fotó: J Roháček / Wikipedia

A **szarvas-kullancslégy** (*Lipoptena cervi*) erdőben gyakoribb, de kisebb méretű faj. Én személyesen inkább ezzel szoktam találkozni. Ez a faj, amikor megfelelő gazdára lel, elveszíti a szárnyait. Ennek megfelelően, ha leesik a gazdájáról sokkal kevésbé hatékony az újabb gazdakeresés. Emiatt a turisták számára a legzavaróbbak a bábállapotból újonnan kikelt imágók, amelyek még röpképesek. Ezek nagy számban főleg ősszel (késő augusztusban és szeptemberben) jelennek meg. Embereken leggyakrabban a hát felső részén és a fejbőrön szeretnek táplálkozni, tehát bemászhatnak a ruha alá és a haj közé. Nagyon ellenálló és kitartó parazita, nehéz megszabadulni tőle.

Csípésük után jelentkezhet dermatitis („deer ked dermatitis”): A kezdeti csípés alig észrevehető, majd tipikusan három napon belül egy piros kemény duzzanat jelenik meg a bőrön.

Az ezzel járó intenzív viszketés 2-3 hétig tart, de a duzzanat akár (ritkán) egy évig is perzisztálhat.

A háttérben valószínűleg egy baktérium áll: *Bartonella schoenbuchensis*. Anafilaxiás reakció itt is előfordulhat, de ez az előző légyhez hasonlóan ez itt is az ember egyedi érzékenységétől függ.

Vannak más, jelentős, embereket is megbetegíteni képes kórokozók, pl: Nyugat-nílusi láz vírusa, amelyeket kimutattak már kullancslégyből, de egyelőre legjobb tudomásom szerint nincs rá egyértelmű bizonyíték, hogy ezeket közvetíteni is tudják, azaz lehet, hogy csak fertőzött gazdán táplálkozott korábban a kullancslégy, és ezért találták meg benne a kórokozó DNS-ét.

TM: Milyen trendek várhatóak a kullancslegyek terjedésében? Valószínűsíthetőek további fajok is, amelyek a gerincesek életére akár nagyobb hatással is lehetnek a hazai erdőkben, vagy akár a mezőgazdaságban?

KG: Valószínűsíthetőek további fajok. Ilyenek például a környező országokban már előforduló kutya-kullancslégy (*H. longipennis*) és egy további szarvas-kullancslégy faj (*L. fortisetosa*). Az újonnan megjelent vagy várhatóan megjelenő fajok nem veszélyesek az emberre, és könnyen lehet, hogy a megjelenésük pusztán véletlenségből fakad, de a klímaváltozás is okozhatja ezek felbukkanását, amennyiben melegkedvelő fajról van szó. Ezen kívül még az emberi tevékenység is vezethet invazív fajok meghonosodásához.

A legtöbb kullancslégyfaj késő nyáron/kora ősszel a legaktívabb, de előfordulhatnak szinte az egész évben

– a fagyos napokat leszámítva. A szarvas-kullancslégyre meleg, szélcsendes, csapadékmentes napokon lehet a leginkább számítani. Szeles időben a szélcsendes helyeken nagy számban gyűlnek össze.

TM: Van-e valamilyen hathatósabb módszer, hogy túrázás közben távol tartsuk magunktól ezeket az állatokat? A különféle spréken, kenőcsökön túl a hálós sapka is szóba jöhet akár. Az idegesítő körözgetésükön túl jelentenek-e érdemi veszélyt az emberekre?

KG: Amit védekezés szempontjából javasolni tudok, az a megfelelő ruházat túrázáshoz: lehetőleg jól záró, hosszú nadrág és hosszú ujjú felső. Ez a nagyobb egészségügyi kockázatot jelentő kullancsok miatt is javasolt viselet. Utóbbiak miatt egyébként a világos szín előnyös, hogy könnyebben észre lehessen venni a rajtunk mászó parazitákat. Szintén javasolt sapka/kalap viselete, ugyanis a kullancslegyek gyakran a fejbőrön táplálkoznak.